

Ἄλλο, καθὼς εἶπομεν, ἡ ὄψις τοῦ χώρου τοῦτου ὑπάρχει οὐσιωδῶς ἄλλοια τὴν σήμερον· καὶ ἂν δὲν εἶχομεν τὴν εὐκρινῆ τοπογραφικὴν ἔκθεσιν τοῦ Ἡροδότου, οὐδέποτε ἠθέλομεν ἐννοήσει πῶς ὀλίγοι Ἕλληνες ἀντίεστησαν αὐτόθι εἰς τὴν πολυαῖριμον τῶν πολεμίων στρατιῶν τοσοῦτον ἔκτοτε μετεβλήθησαν καὶ τὸ σχῆμα τῆς παραλίας, καὶ ὁ ροῦς τῶν ποταμῶν καὶ ἅπανα ἐν γένει ἡ μορφή τοῦ τόπου. Εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ κόλπου ἐσχηματίσθη, διὰ τῆς ἀδιακόπου σωρεύσεως τῶν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ συρομένων χωμάτων, πεδῖον στερεὸν ἔχον ἔκτασιν τριῶν ἢ τεσσάρων ἀγγλικῶν μιλίων, διὸ τοῦ μὲν κόλπου ἡ περίμετρος εἶναι ἤδη πολὺ μικροτέρα ἢ τὸ πάλαι, τὸ δὲ παρὰ τὰς Θερμοπύλας ὄρος δὲν κεῖται πλέον ἐγγὺς τῆς θαλάσσης. Καὶ ὁ ροῦς τοῦ Σπερχειοῦ μετεβλήθη ὡσαύτως πολὺ ἐπὶ Ἡροδότου ὁ ποταμὸς οὗτος, ρέων πρὸς ἀνατολάς, ἐξέβαλλεν εἰς τὴν θάλασσαν ἰκανῶς πρὸς ἄρκτον τῶν Θερμοπυλῶν, ἐνῶ σήμερον ἐκτρέπεται πρὸς νότον, ὥστε μετὰ πολλοὺς ἐλιγμούς ἡ Σπερχεὶς φθάνει εἰς τὴν θάλασσαν πολὺ νοτιώτερον τῶν Θερμοπυλῶν. Τελευταῖον οἱ ποταμοὶ Δύρας, Μέλας καὶ Ἀσωπός, οἵτινες ἐπὶ Ἡροδότου ἐξέβαλλον ἅπαντες εἰς τὴν θάλασσαν μεταξὺ Σπερχειοῦ καὶ Θερμοπυλῶν, ἤδη δὲν φθάνουσι μέχρι θαλάσσης, ἀλλ' ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Σπερχεῖον.

Καθ' ὅλας τὰς πιθανότητας οἱ Ἕλληνες ἀπεφάσισαν νὰ καταλάβωσι τὰς Θερμοπύλας καὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἅμα μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς ἐπικουρίας ἣν εἶχον πέμψει εἰς τὰ Τέμπη· δὲν ἀπέστειλαν ὁμως αὐτόθι τὸν στρατὸν καὶ τὸν στόλον αὐτῶν εἰμὴ ἀφοῦ ἔμαθον ὅτι ὁ Ξέρξης ἔφθασεν εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον, ἦτοι περὶ τὰ τέλη, ὡς φαίνεται, τοῦ Ἰουνίου μηνός. Ἡ τε κατὰ ξηρὰν καὶ ἡ κατὰ θάλασσαν δύναμις διετέλει ὑπὸ σπαρτιάτας ἠγεμόνας, ἡ μὲν κατὰ θάλασσαν ὑπὸ τὸν Εὐρυβιάδην, ἡ δὲ κατὰ ξηρὰν ὑπὸ τὸν βασιλέα Λεωνίδα, ὅστις ἦτο νεώτερος ἀδελφός, διάδοχος καὶ γαμβρὸς τοῦ Εὐρυσθενίδου Κλεομένους, τοῦ ὁποῦο ἔγχε τὴν μόνην θυγατέρα Γοργῶ. Ἄλλ' ὁ Λεωνίδας δὲν ἀπήγαγεν ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ μεθ' ἑαυτοῦ εἰμὴ ἐλαχίστην δύναμιν, ἦτοι 300 λογάδας Σπαρτιάτας, 500 ὀπλίτας τῆς Τεγέας, 500 Μαντινεῖς, 120 Ἀρκάδας ὄρχομενίους, 1000 ἄλλους Ἀρκάδας, 400 Κορινθίους, 200 Φλιασίους, 80 Μυκηναίους, ἴσως δὲ καὶ τινες περιόικους Λακεδαιμονίους, ἀλλ' ἄδηλον πόσους. Διερχόμενος δὲ διὰ τῆς Βοιωτίας, τῆς Φωκίδος καὶ τῆς Λοκρίδος προσέλαβε πρὸς τούτους 700 Θεσπιεῖς, 400 Θηβαίους, 1000 Φωκεῖς καὶ τὴν ὅλην στρατιάν τῶν ὀπουνητίων Λοκρῶν, ὧν δὲν ἀναφέρεται, δὲν ἦτο ὁμως πολὺς, ὁ ἀριθμὸς. Οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Λοκροὶ εἶχον μὲν προσφέρει εἰς τὸν μέγαν βασιλέα γῆν καὶ ὕδωρ ἀλλ' ἤδη ἐξ ἀνάγκης παρηκολούθησαν τοὺς ἄλλους Ἕλληνας. Ὅστε ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ὁ καταλαβὼν τότε τὰς Θερμοπύλας συνεποσούτο τὸ πολὺ εἰς 6.000 ὀπλιτῶν, ἐν ὅλοις δὲ δὲν ὑπερέβαινε τὸν ἀριθμὸν τῶν 13 ἢ 14 χιλ. ἀνδρῶν, ἐὰν ὑποθέσωμεν ἕκαστον μὲν ὀπλίτην ὑπὸ ἐνὸς ψιλοῦ συνοδευόμενον, τοὺς δὲ Σπαρτιάτας ὑπὸ πλείονων, ὡς εἰκάζεται ἐκ τινος κατωτέρω ἐκτεθησομένου περιστατικοῦ. Ἀναλογιζόμενοι δὲ ὅτι ἐν Μαραθῶνι αἱ Ἀθῆναι μόναι ἀντιπαρέταξαν 10.000 ὀπλιτῶν, ἐν δὲ ἔτος μετὰ τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην οἱ Ἕλληνες οἱ ἐν Πλαταιαῖς ἀγωνισάμενοι ὑπερέβαινον τοὺς δεκακισμυρίους ἀνδρας, δὲν δυνάμεθα εἰμὴ νὰ ἐκφράσωμεν τὴν λύπην ἡμῶν διότι τοσοῦτῳ εὐαριθμοὶ ἐξεστράτευσαν κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμὴν. Ἄν τὸ ἥμισυ τῆς ἐν Πλαταιαῖς παραταχθείσης δυνάμεως ἐξεπέμπετο εἰς Θερμοπύλας, οἱ ἐχθροὶ ἔκτοτε ἠθελὸν ἀποκρουσθῆ, ἡ δὲ ἀνατολικὴ Ἑλλάς, καὶ ἰδίως ἡ Ἀττικὴ, δὲν ἠθελε πάθει τὴν φθορὰν ἣν ἔπαθεν. Ἄλλ' οἱ πλείστοι Πελοποννήσιοι ἔμειναν εἰς τὰ ἴδια ἵνα τελέσωσι τὰ Ὀλύμπια καὶ τὰ Κάρνεια, τῶν ὁποῦων συνέπεσε τότε ἡ πανήγυρις. Εἶναι ἀληθές ὅτι, ὡς ἡ πείρα ἀπέδειξε μετ' ὀλίγον, καὶ αὐτοὶ οἱ περὶ τὸν Λεωνίδα εὐαριθμοὶ Ἕλληνες.

